

תהליכי יצירה מוסיקלית ממוחשבת אצל בני נוער הפועלים בביתם/ פרויקט ניסיוני

אילון אבירם

פרויקט המוגש ליחידה ללימודי תואר שני בחינוך מוסיקלי
מכללת לוינסקי לחינוך
כמילוי חלקי של הדרישות לתואר

המנחה: דר' עדנה ענבר

מכללת לוינסקי לחינוך
פברואר 2007

תקציר

עבודה זו עוסקת בתיאור וניתוח של ניסוי בתחום היצירתיות המוסיקלית הממוחשבת בחינוך. הניסוי בודק תהליכי עבודה של בני נוער בגילאי 14-16, שהתבקשו ליצור מוסיקה בביתם באופן עצמאי. בלמידה מתוקשבת, כשעליהם מוטלת האחריות המלאה ללימוד התחום ולפעילות בו. כיום, גובר הצורך בפיתוח דרכי לימוד שאינן "מסורתיות", היכולות לתת מענה עדכני ומשמעותי לדרכי החשיבה של ראשית המאה העשרים ואחת. כאלו המחפשות קשרים בין המציאות לבין בית הספר, בין עולמו של התלמיד לבין הנושאים אותם הוא לומד, ובין שיטות בהן הידע "הישן" מועבר לתלמיד לבין הידע "החדש" הנבנה על ידי התלמיד. דרכי חשיבה אלו, קונסטרוקטיביסטיות בעיקרן, קיימות בבסיס החינוך המוסיקלי היצירתי, המעודד חשיבה עצמאית ומקורית של הלומד, וכן עשיה ויצירה, כדרך משמעותית בחינוך המוסיקלי ובפיתוח דרכי חשיבה מוסיקליים. עולמם המוסיקלי של בני הנוער מתרחש במספר מעגלים: הבית והמשפחה, הסביבה החברתית, התרבות הקהילתית וכן מוסדות לחינוך מוסיקלי. למעגלים אלו הצטרף לאחרונה מקור בעל השפעה גדולה ביותר: המחשב האישי, המשמש לבני הנוער כמקור עיקרי להאזנה, לתווים ואקורדים, לשיתוף קבצי מוסיקה, וליצירה מוסיקלית.

המשתתפים בניסוי, שלא למדו מעולם מוסיקה ממוחשבת, הצטרפו אליו באופן וולונטרי, קיבלו לביתם ערכות הדרכה ליצירה מוסיקלית ממוחשבת, ובמהלך מספר חודשים תועדו פעילויותיהם בתחום. הניסוי ביקש ליצור סביבת פעילות ובאמצעותה לבדוק אצל המשתתפים נושאים כגון: יכולת הלימוד, מידת המוטיבציה לפעילות, סגנון יצירותיהם והערכתן, יעילותה של הערכה ליצירה

ממוחשבת. הניסוי נוגע בנושאים מתחומים שונים כגון: חינוך, מוסיקה, טכנולוגיה ומחשוב, יצירתיות, למידה מול משחק, למידה מרחוק, ועוד. ככל הידוע, לא נערך עד כה ניסוי בפורמט זה, ומבחינה זו הוא ניסוי חלוצי, אם כי במחקרים דומים מופיעה התייחסות לכמה מהתחומים שעלו בו, והם שסייעו למקד את תהליכי המחקר וניתוח תוצאותיו.

כמחצית מעשרים המשתתפים השלימו את פעילותם לאורך תקופת הניסוי, וכל אחד מהם יצר כחמש עד עשר יצירות. הצדדים הטכניים הכרוכים בתהליכי היצירה הממוחשבת לא היו מכשול למשתתפים בניסוי. הם העדיפו ברובם להכיר בעצמם את סביבת העבודה, ולפתח את סגנונם האישי בהלחנה, וזאת למרות שלא היה להם ניסיון קודם בתחום זה. הם יצרו במגוון גדול של סגנונות, השונה בין משתתף למשנהו, ומצביע על שאיפה לעצמאות, הכוללת גם התעלמות מסוימת מחומרי ההדרכה והמתודות שהוצעו להם כחומר לימודי למטרות הכרות עם התחום. בתחום המוטיבציה והרצון ליצור, נמצא הבדל משמעותי בין המתנדבים שהצטרפו לניסוי, אך לא פעלו בו לאורך זמן, ופרשו לפני סיומו, לבין משתתפים שיצרו כמות גדולה של יצירות ונשארו בניסוי עד תומו.

מתוך ניסיוני כמורה ליצירה מוסיקלית ממוחשבת בבתי ספר שונים, אני מוצא שרוב גדול מהתלמידים בכיתות פועלים ברצון ובהצלחה, אולי הודות לקיומה של מסגרת קבועה, והנחיה של מורה. לעומת זאת, לימוד יצירתית מוסיקלית ממוחשבת באופן וולונטרי עצמאי, נמצאה כפעילות הדורשת מהתלמיד הבודד כוח רצון והתמדה, ואינה מתאימה לכל אחד.